

Cauzele conexate C-267/91 și C-268/91

Acțiune penală

împotriva

domnilor Bernard Keck și Daniel Mithouard

(Cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare
formulată de Tribunal de Grande Instance din Strasbourg)

„Libera circulație a mărfurilor – Interzicerea revânzării în pierdere”

HOTĂRÂREA CURȚII

din 24 noiembrie 1993^{*}

În cauzele conexate C-267/91 și C-268/91,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de Tribunal de Grande Instance (Tribunalul Regional) din Strasbourg (Franța) pentru pronunțarea, în acțiunea penală pendinte în fața acestei instanțe împotriva domnilor

Bernard Keck

și

Daniel Mithouard,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea normelor Tratatului CEE referitoare la concurență și la libera circulație în cadrul Comunității,

---

^{*} Limba de procedură: franceza.

CURTEA,

constituită din O. Due, Președinte, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, Diez de Velasco și D. A. O. Edward (președinți ai camerelor), C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse, M. Zuleeg, p. J. G. Kapteyn și J. L. Murray, judecători,

avocat general: W. Van Gerven,

grefier: D. Louterman-Hubeau, administrator principal,

după examinarea observațiilor prezentate:

- în numele lui D. Mithouard, de către Meyer, avocat în Baroul din Strasbourg,

- în numele lui B. Keck, de către J.-P. Wachsmann, avocat în Baroul din Strasbourg,

- în numele guvernului francez, de către P. Pouzoulet, *Sous-Directeur* în cadrul Direcției de Afaceri Juridice din cadrul Ministerului Afacerilor Externe, și de către H. Duchêne, secretar pentru afaceri externe din cadrul Direcției Juridice a aceluiași minister, în calitate de agenți,

- în numele guvernului grec, de către F. P. Georgakopoulos, consilier juridic adjunct în cadrul Serviciului Juridic, în calitate de agent,

- în numele Comisiei Comunităților Europene, de către R. Wainwright, consilier juridic, și de către V. Melgar, funcționar de stat detașat în cadrul Serviciului Juridic al Comisiei, în calitate de agenți, asistați de H. Lehman, avocat în Baroul din Paris,

având în vedere raportul pentru ședință,

după ascultarea observațiilor lui D. Mithouard, reprezentat de Meyer și Huet, avocați în Baroul din Strasbourg, de guvernul francez și de Comisie, prezentate în ședința din 9 martie 1993,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 28 aprilie 1993,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin două hotărâri din 27 iunie 1991, primite la Curte la 16 octombrie 1991, Tribunal de Grande Instance din Strasbourg a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, două întrebări preliminare referitoare la interpretarea dispozițiilor Tratatului CEE privind concurența și libera circulație în cadrul Comunității.
- 2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unor acțiuni penale împotriva domnilor Keck și Mithouard, urmăriți în justiție pentru revânzarea unor produse neprelucrate ulterior la prețuri inferioare prețului de achiziție („revânzare în pierdere”), încălcând astfel dispozițiile articolului 1 din Legea franceză nr. 63-628 din 2 iulie 1963, astfel cum a fost modificată prin articolul 32 din Ordonanța nr. 86-1243 din 1 decembrie 1986.
- 3 Domnii Keck și Mithouard au susținut în apărarea lor că o interdicție generală a revânzării în pierdere, astfel cum este prevăzută de dispozițiile menționate anterior, este incompatibilă cu articolul 30 din tratat, precum și cu principiul liberei circulații a persoanelor, serviciilor și capitalurilor și cu principiul liberei concurențe în cadrul Comunității.
- 4 Considerând necesară interpretarea anumitor dispoziții din dreptul comunitar, Tribunal de Grande Instance din Strasbourg a suspendat judecata, în fiecare dintre cele două acțiuni, și a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:

„Interzicerea în Franța a revânzării în pierdere, prevăzută la articolul 32 din Ordonanța nr. 86-1243 din 1 decembrie 1986, este compatibilă cu principiul liberei circulații a persoanelor, serviciilor și capitalurilor, cu principiul liberei concurențe pe piața comună și cu principiul nediscriminării pe motiv de naționalitate, prevăzute de Tratatul de instituire a CEE din 25 martie 1957, în special articolele 3 și 7 din tratat, având în vedere că legislația franceză este într-adevăr susceptibilă de a denatura concurența:

- a) pe de o parte, deoarece nu incriminează decât revânzarea în pierdere și exclude din sfera de aplicare a interdicției producătorul, care este liber să vândă pe piață produsul pe care îl fabrică, îl prelucrează sau îl îmbunătățește, chiar și într-o măsură foarte redusă, la un preț inferior prețului său de cost;
  - b) pe de altă parte, deoarece denaturează concurența, în special în zonele de frontieră, între diferiții agenți economici, în funcție de naționalitate și de locul de stabilire?”
- 5 Pentru o expunere mai amplă a faptelor acțiunii principale, a derulării procedurii, precum și a observațiilor scrise înaintate Curții, se face trimitere la raportul pentru ședință. Aceste elemente din dosar nu sunt reluate în cele ce urmează decât în măsura necesară raționamentului Curții.
  - 6 Cu titlu preliminar, trebuie observat că dispozițiile tratatului privind libera circulație a persoanelor, serviciilor și capitalurilor în cadrul Comunității sunt lipsite de relevanță în cazul unei interdicții generale a revânzării în pierdere, care privește comercializarea mărfurilor, și că, prin urmare, aceste dispoziții nu prezintă nicio relevanță pentru obiectul acțiunii principale.
  - 7 Apoi, în ceea ce privește principiul nediscriminării prevăzut la articolul 7 din tratat, din hotărârile de trimitere reiese că instanța națională are îndoieli în ceea ce privește compatibilitatea cu această dispoziție a interdicției revânzării în pierdere, atâta timp cât această interdicție ar putea să dezavantajeze întreprinderile aflate sub incidența acestei dispoziții față de întreprinderile concurente din statele membre în care revânzarea în pierdere este permisă.
  - 8 Cu toate acestea, faptul că întreprinderi care au activitate de vânzare în diferite state membre sunt supuse unor legislații diferite, unele interzicând revânzarea în pierdere și altele permițând-o, nu constituie o discriminare în sensul articolului 7 din tratat. Legislația națională relevantă în acțiunea principală se aplică tuturor activităților de vânzare întreprinse pe teritoriul național, indiferent de naționalitatea persoanelor care exercită aceste activități (a se vedea hotărârea din Cauza 308/86, *Ministère Public c. Lambert* [1988], Culegere, p. 4369).
  - 9 În cele din urmă, din întrebarea preliminară reiese că instanța națională dorește lămuriri în privința eventualelor efecte anticoncurențiale ale reglementărilor în cauză, invocând fundamentele Comunității, descrise la articolul 3 din tratat, fără însă a face trimitere în mod expres la normele de aplicare ale tratatului în domeniul concurenței.
  - 10 În aceste circumstanțe, ținând seama de argumentele scrise și orale înaintate Curții și pentru a oferi instanței de trimitere un răspuns util, trebuie examinată interdicția revânzării în pierdere din punctul de vedere al liberei circulații a mărfurilor.
  - 11 În temeiul articolului 30 din tratat, sunt interzise între statele membre restricțiile cantitative la import, precum și orice măsură cu efect echivalent. În opinia constantă a Curții, reprezintă măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative orice măsură care ar putea împiedica, direct sau indirect, în prezent sau în viitor, comerțul intracomunitar.

- 12 Ar trebui constatat faptul că o legislație națională care interzice în mod general revânzarea în pierdere nu are ca obiect reglementarea schimburilor de mărfuri între statele membre.
- 13 Este adevărat că o astfel de legislație ar putea să restrângă volumul vânzărilor și, în consecință, volumul vânzărilor de produse provenite din alte state membre, în măsura în care îi lipsește pe agenții economici de o metodă de promovare a vânzărilor. Cu toate acestea, ar trebui pusă întrebarea dacă această eventualitate este suficientă pentru a califica legislația în cauză ca fiind o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import.
- 14 Dat fiind faptul că agenții economici invocă din ce în ce mai mult articolul 30 din tratat pentru a contesta orice fel de reglementare care are ca efect limitarea libertății lor comerciale, chiar dacă aceasta nu vizează produsele provenite din alte state membre, Curtea consideră că este necesar să-și reexamineze și clarifice jurisprudența în această materie.
- 15 În conformitate cu jurisprudența începând cu „Cassis de Dijon” (cauza 120/78, *Rewe-Zentral c. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* [1979], Culegere, p. 649), reprezintă măsuri cu efect echivalent, interzise prin articolul 30, obstacolele în calea liberei circulații a mărfurilor care rezultă, în absența armonizării legislațiilor, din aplicarea la mărfuri provenite din alte state membre, unde sunt produse și comercializate în mod legal, a unor norme privind condițiile pe care trebuie să le îndeplinească aceste mărfuri (cum ar fi condițiile privind denumirea, forma, dimensiunile, greutatea, compoziția, prezentarea, etichetarea, ambalarea lor). Acest lucru este valabil chiar dacă normele în cauză sunt aplicabile fără deosebire tuturor produselor, atâta timp cât această aplicare nu poate fi justificată printr-un obiectiv de interes general de natură să primeze în fața cerințelor legate de libera circulație a mărfurilor.
- 16 În schimb, se constată că, spre deosebire de ceea ce s-a judecat până în prezent, aplicarea la produse provenite din alte state membre a dispozițiilor naționale care limitează sau interzic anumite modalități de comercializare nu poate să împiedice, direct sau indirect, în prezent sau în viitor comerțul dintre statele membre, în sensul hotărârii „Dassonville” (cauza 8/74 [1974], Culegere, p. 837), cu condiția ca ele să se aplice tuturor agenților economici în cauză care își desfășoară activitatea pe teritoriul național și să influențeze în același fel, în fapt și în drept, comercializarea produselor naționale și a celor provenite din alte state membre.
- 17 Într-adevăr, în cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, aplicarea reglementărilor de acest tip la vânzarea produselor provenite dintr-un alt stat membru care corespund normelor emise de statul respectiv nu poate să împiedice sau să restricționeze accesul acestora pe piață, mai mult decât îl restricționează pe cel al produselor naționale. Reglementările respective nu intră, prin urmare, în domeniul de aplicare al articolului 30 din tratat.

- 18 Prin urmare, este necesar să se răspundă instanței naționale că articolul 30 din Tratatul CEE trebuie interpretat în sensul că nu se aplică legislației unui stat membru care interzice în general revânzarea în pierdere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 19 Cheltuielile efectuate de guvernul francez și guvernul grec, precum și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de către Tribunal de Grande Instance din Strasbourg, prin două hotărâri din 27 iunie 1991, hotărăște:

Articolul 30 din Tratatul CEE trebuie interpretat în sensul că nu se aplică legislației unui stat membru care interzice în general revânzarea în pierdere.

Due	Mancini	Moitinho de Almeida	Diez de Velasco	
Edward	Kakouris	Joliet	Schockweiler	
Rodriguez Iglesias	Grévisse	Zuleeg	Kapteyn	Murray

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 24 noiembrie 1993.

Grefier

Președinte

J.-G. Giraud

O. Due